

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Připravenost propuštěných osob z VTOS na postpenitenciární
perspektivu.**

**Preparedness of persons released from custodial sentence for
postpenitentiary perspective.**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
PhDr. Mgr. Petr Novák Ph.D.

Autor:
Kateřina Vaníčková

Praha 2024

Poděkování:

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Mgr. Petru Novákovi Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl. Za vstřícný přístup a zájem o zpracované téma. Děkuji také své rodině, která mě plně podporovala.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze.....

.....

Kateřina Vaníčková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá připraveností již propuštěných osob z výkonu trestu odnětí svobody na postpenitenciární perspektivu. Teoretická část práce zahrnuje popis výkonu trestu odnětí svobody, práva a povinnosti vězňů a přípravu na život po propuštění. Popisovala jsem i důsledky uvěznění, které propuštěným brání ve znovuzачlenění do společnosti, jako jsou psychické problémy, zadlužení nebo stigma. Seznámení a rozdíly penitenciární a postpenitenciární péče. Nakonec jsem popsala zásadní subjekty postpenitenciární péče, mezi které patří sociální kurátor, probační a mediační služba nebo neziskové organizace. V empirické části jsem pomocí polostrukturovaných rozhovorů a následném kódování zjišťovala, jak byli propuštění připraveni na život venku, zda se měli kam vrátit, řešení dluhové problematiky nebo jejich závislosti.

Klíčová slova

Trest odnětí svobody; vězeňství; postpenitenciární péče; resocializace; recidiva; návrat do společnosti

Abstract

The bachelor thesis examines the preparedness of individuals released from custodial sentences for post-penitentiary life. The theoretical part of the thesis includes a description of the execution of custodial sentences, the rights and obligations of prisoners, and the preparation for life after release from prison. Additionally, I discuss the consequences of imprisonment that impede resocialization (reintegration into society), such as psychological problems, indebtedness, and stigma. Furthermore, I describe essential elements of post-penitentiary care, including the role of social curators, probation and mediation services, and non-profit organizations. In the empirical part, I conducted semi-structured interviews and subsequent coding to investigate the extent to which individuals were prepared for life outside of prison. This involved assessing whether they had somewhere to return to, a solution to the problem of debt, and assistance with overcoming addiction.

Key words:

Imprisonment; prison system; post-penitentiary care; resocialization; recidivism; return to society

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	3
2.1	PRÁVA A POVINNOSTI VĚZŇŮ	3
2.2	PROGRAMY ZACHÁZENÍ	5
2.3	SARPO	6
2.4	PŘÍPRAVA NA ŽIVOT PO PROPUŠTĚNÍ	7
3	DŮSLEDKY UVĚZNĚNÍ BRÁNÍCÍ ZNOVUZAČLENĚNÍ	8
3.1	PSYCHICKÉ A ZDRAVOTNÍ PROBLÉMY	8
3.2	ZADLUŽENÍ	8
3.3	RODINA A PARTNERSKÉ VZTAHY	9
3.4	STIGMA	9
3.5	PRIZONIZACE	9
3.6	DEPRAVACE	10
4	POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE	11
4.1	POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE V ČR	11
4.2	PENITENCIÁRNÍ PÉČE V ČR	11
4.3	RECIDIVA	12
4.4	RESOCIALIZACE	12
4.5	RODINNÉ ZÁZEMÍ	13
5	ZÁSADNÍ SUBJEKTY POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE	14
5.1	SOCIÁLNÍ KURÁTOR	14
5.2	PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA	14
5.3	ÚŘAD PRÁCE	15
5.4	SOCIÁLNÍ SLUŽBY	15
6	NEZISKOVÉ ORGANIZACE	16
6.1	RUBIKON CENTRUM	16
6.2	PODANÉ RUCE	16

6.3	ZA BRANOU.....	16
6.4	ROMODROM	17
6.5	VOLONTÉ.....	18
6.6	SANANIM.....	18
6.7	LAXUS	19
6.8	MEZINÁRODNÍ VĚZEŇSKÉ SPOLEČENSTVÍ.....	20
7	EMPIRICKÁ ČÁST.....	21
7.1	VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	21
7.2	VÝZKUMNÁ METODA.....	21
7.3	VÝZKUMNÝ VZOREK	22
7.3.1	<i>Sociální pracovníce</i>	<i>22</i>
7.3.2	<i>Lidé po VTOS.....</i>	<i>22</i>
7.4	ANALÝZA DAT	24
7.4.1	<i>Analýza dat sociálních pracovníků.....</i>	<i>24</i>
7.4.2	<i>Analýza dat lidí propuštěných z VTOS</i>	<i>29</i>
7.5	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
7.5.1	<i>Výsledky sociálních pracovníků.....</i>	<i>34</i>
7.5.2	<i>Výsledky propuštěných osob z VTOS.....</i>	<i>35</i>
8	DISKUZE.....	37
9	ZÁVĚR	38
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	40
	PŘÍLOHA 1.....	I
	PŘÍLOHA 2.....	II

Seznam zkratk

VTOS - výkon trestu odnětí svobody

Tzn.- To znamená

Tj.- to je

ÚP - úřad práce

ČR- Česká republika

1 Úvod

Život odsouzených je tématem, o kterém se povětšinou moc nemluví a které nebývá tak často diskutované a probírané. Vždy mě velmi zajímaly otázky, které se týkaly vězení, lidí odsouzených k výkonu trestu nebo toho, co vlastně odsouzení dělají se svým životem po propuštění. Díky praxi strávené u sociální kurátorky pro odsouzené jsem se rozhodla do detailu prozkoumat to, co mě na tomto tématu zajímá, a nahlédnout tak pod pokličku pocitů a myšlenek propuštěných vězňů.

Postpenitenciární péče v České republice může být pro některé zcela nepoznaným tématem. Někteří můžou mít domnění, že práce s odsouzeným končí opuštěním bran věznice a dále se nic neděje. Ale právě postpenitenciární péče napomáhá propuštěným začlenit se zpět do běžného života a zmírňuje recidivu. Již ve výkonu trestu je potřeba zahájit penitenciární práci s odsouzeným a důležité je i zařazení programů zacházení. Je třeba odsouzené učit a motivovat, aby se nevraceli k páčání trestné činnosti a vedli řádný život. Důležitá je spojitost s dalšími subjekty, jako je sociální kurátor, probační a mediační služba nebo neziskové organizace, které propuštěným pomohou v řešení jejich aktuální problematiky, ať už se týká řešení stálého bydlení, dluhové problematiky a případného insolvenčního řízení, nebo pomoci s vyřízením dávek a zajištění zaměstnání.

Odsezení výkonu trestu je pro odsouzené nepříjemnou životní kapitolou, která má dopady na jejich psychické zdraví, může negativně ovlivnit celý život jedince, ale i jeho rodiny a blízkých, kterých se situace také dotýká. Velmi náročný je samotný výstup z výkonu trestu a právě začlenění zpět do běžného či rodinného života. Proto je důležité v prvních dnech pomoci propuštěným se základními potřebami. Začlenit se po výkonu trestu zpět do běžného života je pro odsouzené též stresovou situací a odsouzení mají obavy, zda to zvládnou. Běžná populace může mít o propuštěných jisté předsudky nebo obavy z jejich začlenění. Propuštěný dostává nálepku kriminálník a společnost na něj pohlíží skrz prsty, protože v normální společnosti je neakceptovatelné jakékoli porušení či spáchání trestného činu.

Penitenciární a postpenitenciární péče o odsouzené je popsána v několika publikacích, ze kterých jsem čerpala, abych se dozvěděla co nejvíce informací. Do budoucna je ale potřeba téma penitenciární a postpenitenciární péče rozvíjet ještě více a postupně snižovat opětovné páčání trestné činnosti. Recidiva je v České republice na

vysoké úrovni, proto je velmi důležité na témata týkající se přípravy a samotného propuštění jedince na svobodu pohlížet jako na aktuální.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak jsou jedinci propuštění z výkonu trestu připraveni na život po propuštění. Účelem je také podívat se na situaci z jejich pohledu, vyslechnout si jejich osobní zkušenosti spojené jak s výkonem trestu, tak i se začleněním zpět do běžného života. Práce chce seznámit s pojmy, které souvisí s výkonem trestu a detailně popsat penitenciární a postpenitenciární péči pro odsouzené.

2 Výkon trestu odnětí svobody

„Trest odnětí svobody, jako specifická společenská sankce za „prokázané“ jednání, představuje velmi závažný životní zlom, zejména u prvotrestaného a prvovězněného jedince.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 552)

V trestním zákoníku je trest odnětí svobody uveden jako nejpřísnější trest, jehož účelem je výchovně cílit na pachatele trestného činu, a tím změnit jeho dosavadní chování, zabránit mu v opětovném páchání trestné činnosti a směřovat odsouzeného k lepšímu životu. (Online, dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>)

Zákon upravující výkon trestu odnětí svobody je Zákon č. 169/199 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů. Zákon popisuje práva odsouzených, propuštění z výkonu trestu nebo zacházení s odsouzenými. V České republice je odsouzený zařazen do zákonem stanoveného typu jedné ze čtyř typů věznice. Jde o věznici s dohledem, s dozorem, ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou, jedná se o vnější diferenciaci věznic. Naopak vnitřní diferenciaci mají na starost pracovníci Vězeňské služby podle určitých kritérií uvnitř jednotlivých typů vnější diferenciaci. Jedná se o rozdělení odsouzených do první, druhé a třetí diferenciacní skupiny. (Marešová a kol., 2016)

Výkon trestu má čtyři základní funkce. První je výchovná funkce, kdy pomocí trestu přispějeme k nápravě odsouzeného. Druhá je funkce preventivní, která má být odstrašujícím nebo odrazujícím příkladem ve stejném nebo podobném jednání. Třetí funkcí je funkce ochranná, která má chránit společnost před pachatelem. Poslední funkcí je restorativní funkce, která obnovuje spravedlnost, která byla narušena spáchaným zločinem. (Veteška, Fischer, 2020)

„Moderní kriminologické a penologické studie dokládají, že trest má význam pouze tehdy, jestliže bude individualizován vzhledem k potřebám pachatele, tj. povede-li jej k získání správného, sociálně aprobatelného názoru na trestnou činnost a- v lepším případě- k rozhodnutí pokusit se v budoucnosti vyvarovat toho, co jej ke kriminalitě přivedlo.“ (Večerka, Holas, Kuntová, 2001, s. 4)

2.1 Práva a povinnosti vězňů

Práva a povinnosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody upravuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody a zároveň jsou popsána ve vnitřním řádu jednotlivé věznice.

Odsouzený je po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody seznámen s řádem dané věznice. (Raszková, Svoboda Hoferková, 2013)

Práva odsouzených

Mezi práva, která vedou k duševnímu a fyzickému rozvoji odsouzených, řadíme právo na základní hygienické a sociální potřeby a dále také na poskytnutí zdravotnické péče. Odsouzení musí mít dostatečně velkou ubytovací plochu, nejméně jednohodinovou vycházku, zajištěné stravování 3x denně a také nepřetržitou dobu spánku po dobu osmi hodin. (Černíková, 2008)

Mezi další práva spadá nákup věcí osobní potřeby, nákup potravin, možnost využití telefonu pro kontakt s rodinou, možnost návštěv nebo také právo přijmout balíček. Odsouzený má právo na duchovní službu a v případě potřeby právo využít služeb odborníka (psycholog, právník nebo sociální pracovník), jehož služba je pro odsouzené bezplatná. Odsouzený má právo na ochranu svých práv, může proto podávat stížnosti a žádosti příslušným orgánům. Tato práva ovšem závisí na chování odsouzeného. V případě neslušného chování nebo neplnění povinností může v těchto právech přijít omezení. (Černíková, 2008)

Do jisté míry s výkonem trestu odnětí svobody přichází pro odsouzené i některé omezení či úplné vzdání se svých práv, protože by to vedlo k rozporu s účelem výkonu trestu. Mezi taková práva se řadí svoboda pohybu a pobytu, omezení na nedotknutelnost osoby a soukromí, zachování listovního tajemství nebo právo svobodně si zvolit povolání. Odsouzený ve výkonu trestu nemá osobní volbu lékaře nebo zdravotnického zařízení, nemůže se účastnit stávky, podnikat nebo vykonávat veřejné funkce. (Černíková, 2008)

Povinnosti odsouzených

Kategorii povinnosti vězňů můžeme rozdělit do 3 podskupin. Jako první a nejčastěji stěžejní podskupinou odsouzených ve výkonu trestu je dodržení pořádku a kázně, kam řadíme plnění pokynů a příkazů Vězeňské služby. Jedná se o dodržení slušného chování, respektování vnitřního řádu věznice a dodržení zásad. Dále se jedná o plnění úkolů, které jsou spojeny s vykonáním práce v případě, že je odsouzený zdravotně způsobilý a je pracovně zařazen, nebo úkoly, které má odsouzený z programu zacházení. Odsouzení jsou povinni slušně zacházet s věcmi a majetkem. (Černíková, 2008)

Druhou podskupinou je povinnost snášet úkony, které jsou spojeny s kontrolou Vězeňské služby. Mezi ně se řadí lékařské a osobní prohlídky odsouzených. Odsouzený je povinen v případě nezařazení do práce hradit zdravotní pojištění a náklady spojené

s vykonáním výkonu trestu. V případě nákladů za zdravotní péči, kterou nehradí pojišťovna, je odsouzený povinen je uhradit. (Černíková, 2008)

Třetí podskupinou je nutnost dodržení zákazů, mezi které patří zákaz navazovat styky, které jsou v rozporu se zákonem. Výroba, přechovávání, distribuce nebo konzumace návykových látek, jako je alkohol nebo jiné psychotropní látky. Odsouzený se nemůže tetovat, sebepoškozovat nebo předstírat poruchu zdraví a bez souhlasu Vězeňské služby nemůže směňovat, prodávat nebo darovat věci jiné osobě. Není dovoleno uchovávat tiskoviny, které obsahují návody na výrobu zakázaných látek, a věci nebo tiskoviny obsahující násilí a hrubost. (Černíková, 2008)

Ke zlepšení účelu výkonu trestu jsou zavedeny kázeňské odměny nebo tresty. Odměny motivují odsouzené k řádnému plnění povinností, a podporují tím naplnění účelu výkonu trestu. Za odměny se považují pochvaly, rozšíření osobního volna, navýšení času stráveného s blízkými v rámci návštěvy ve vězení, peněžitá odměna až do výše 1000,- Kč nebo možnost opustit věznici na 24 hodin v rámci návštěvy nebo plnění programu zacházení. (Černíková, 2008)

V případě neplnění povinností je odsouzenému uložen kázeňský přestupek, kdy může odsouzený dostat kázeňský trest, jako je důtka, pokuta ve výši až 1000,- Kč nebo umístění na dobu dlouhou až 20 dní do samovazby nebo umístění na uzavřené oddělení. Čas strávený v samovazbě nebo na uzavřeném oddělení je udělen podle závažnosti kázeňského přestupku. (Černíková, 2008)

2.2 Programy zacházení

Program zacházení můžeme definovat jako seskupení činností, které by měl vykonávat nebo vykonává každý odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody. Tento program je stanoven každému ihned po všech vstupních prohlídkách, které vedou k zařazení do výkonu trestu. Program je rozdělen do několika aktivit, mezi které patří aktivity vzdělávací, pracovní, speciálně výchovné aktivity a také aktivity v oblasti utváření vztahů. Například speciálně výchovné aktivity se specializují na důvody a důsledky páchání trestné činnosti, změnu chování či myšlení nebo také na osobnost pachatele. Úkolem těchto aktivit je minimalizovat rizika, která vedla k páchání trestné činnosti, nebo s ní mohou souviset a mít tak vliv na páchání další trestné činnosti. Program má čtyři varianty, které jsou určovány na základě hodnocení rizik. Tento program je rozdělen na

minimální, standartní, speciální a výstupní. Po hodnocení všech rizik je odsouzenému určen jeden z daných programů. (Boukalová, Gillernová, 2020)

Vězeňská služba ČR nabízí programy zacházení, které můžeme rozdělit na čtyři skupiny.

- 1- Minimální program zacházení- Program minimálního zacházení je určen pro odsouzené, kteří nevyžadují nebo mají nízkou potřebu odborné pomoci. Program tak využívají odsouzení, kteří mají uložen kratší trest odnětí svobody, nebo se nezajímají o programy odborného zacházení. U odsouzených na kratší dobu je proto snížena možnost pracovního zařazení právě z důvodu kratšího trestu. Tento program je zaměřen především na zájmové aktivity.
- 2- Standardní zacházení- Tento program je určen odsouzeným se střední potřebou odborné pomoci. Patří sem odsouzení za závažnější trestné činy a jsou zde převážně pracovní a vzdělávací aktivity.
- 3- Speciální programy zacházení- Jsou určeny odsouzeným, kteří potřebují vysokou odbornou pomoc. Tato skupina programů dbá na speciálně výchovné a vzdělávací aktivity.
- 4- Zacházení ve výstupním oddělení věznic- Tento program probíhá na výstupních oddělení. Jedná se hlavně o přípravu odsouzeného na propuštění, zajištění potřebných dokladů a možné navázání spolupráce s neziskovou organizací nebo s probační a mediační službou, které nadále zajišťují postpenitenciární péči po propuštění. (Marešová a kol., 2016)

„Individualizace výkonu trestu přispívá k jeho hlubšímu, účinnějšímu působení a zohledňuje, pracuje s individualizovanými předpoklady pro reintegraci vězněného, které jsou v každém případě specifické.“ (Černíková a kol., 2008, s. 146)

2.3 SARPO

„SARPO je penitenciární nástroj určený k hodnocení kriminogenních rizik a potřeb odsouzených osob umístěných v typech věznic s ostrahou a zvýšenou ostrahou.“ (Drahý, Hůrka, Petras, 2018, s. 12)

Program SARPO (Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených) byl v roce 2012 zaveden do praxe. Jedná se o nástroj, který hodnotí rizikové faktory, které vedou k recidivě trestné činnosti. SARPO funguje elektronicky pro Vězeňskou službu ČR a je propojen s Vězeňským informačním systémem, který hodnotí a posuzuje, do jaké míry je

pravděpodobné selhání odsouzeného podle stanovených kritérií. Díky komplexním informacím systém vyhodnotí, který stupeň intervence je vhodný pro odsouzeného a vyhodnotí i pravděpodobné chování odsouzeného. (Marešová a kol., 2016)

2.4 Příprava na život po propuštění

Již během výkonu trestu je vězňům s předstihem zajišťována podpora a pomoc před samotným propuštěním. V rámci speciálních programů a zavedeným postupům se pro ně otevírá možnost lehčího přechodu z vězeňského prostředí do normálního života. Na výstupních oddělení se setkáváme s programy, které vedou k praktické přípravě odsouzeného na jeho propuštění a následný pobyt na svobodě. S programy ve věznicích pomáhají nestátní neziskové organizace, které poskytují naučné přednášky nebo realizaci či úhradu rekvalifikačních kurzů již ve výkonu trestu. (Veteška, Fischer, 2020)

3 Důsledky uvěznění bránící znovuzачlenění

Během výkonu trestu odnětí svobody se setkáváme se širokou škálou problémů, které mohou ovlivnit chování odsouzených během výkonu trestu odnětí svobody nebo po propuštění z výkonu trestu. Každá věznice je sociálním útvarem, kde fungují formální, ale i neformální pravidla, normy a zvyky, které jsou podmíněny specifickým prostředím a jejichž podstatou je izolace vězeňského prostředí od společnosti. (Marešová a kol., 2016)

Mezi stěžejní obtíže spojené s uvězněním patří pocit nejistoty, nepoznaný strach, bezmoc, osamělost nebo pocity nespravedlnosti, které odsouzený může pociťovat. (Veteška, Fischer, 2020)

Vykonání trestu je náročnou životní situací pro odsouzeného. Především pro jeho psychickou stránku, ale je náročná i pro jeho nejbližší okolí a vztahy s rodinou. Stěžejní je i změna prostředí, nový režim, pocit nudy nebo přítomnost ostatních vězňů. Všechny tyto okolnosti mají negativní dopad na odsouzeného ve výkonu trestu, ale i po jeho propuštění, čímž může být ovlivněn i jeho návrat do společnosti. (Razzková, Svoboda Hoferková, 2014)

3.1 Psychické a zdravotní problémy

U některých jedinců se v důsledku náročné životní situace mohou objevit psychické problémy, změny nálad a chování, které vedou k psychickým poruchám. Překonání těchto stavů má spojitost s tzv. frustrační tolerancí, což značí stupeň odolnosti na zátěžové situace, který má vliv na zvládnutí a způsob prožívání těchto náročných situací. U každého odsouzeného je individuální, protože existuje spousta dalších faktorů, které zvládnutí této situace ovlivňují. Mezi další faktory řadíme kontakt s rodinou, zda je odsouzený prvopachatel, nebo recidivista a v neposlední řadě i závažnost trestného činu, který odsouzený spáchal. (Razzková, Svoboda Hoferková, 2014)

3.2 Zadlužení

Umístění do výkonu trestu zhoršuje finanční situaci odsouzeného, k případným dluhům se navíc přidává finanční závazek spojený s pobytem ve výkonu trestu nebo náklady na trestní řízení. (Matoušek, Křišťan, 2013)

Zadlužení může potkat každého, většinou ale pramení z nestabilního pracovního výdělků, kdy jedinec není schopný uhradit základní potřeby, jako jsou nájem, potraviny, nebo věci pro osobní potřebu. Následuje tedy půjčení obnosu peněz či úvěru, který poté

není schopný splácet. Ve většině případů mají tyto úvěry velmi vysoké sankční poplatky nebo vysoké úroky. (Matoušek, 2013)

3.3 Rodina a partnerské vztahy

Rodina je jedním z nejdůležitějších sociálních faktorů, díky kterému si utváříme způsoby chování. Je ale možné, že právě rodina se stane jedním z rizikových faktorů, který vede v rozvoji poruch chování v případě, že v rodině dochází k různým patologickým jevům. (Veteška, Discher, 2020)

„Rodina je podle sociologické definice skupina osob vzájemně spjatých pokrevními svazky.“ (Sobotková, 2014, s. 357)

3.4 Stigma

Pojem stigma označuje ne příliš lichotivý přívlastek, který většinou způsobuje diskriminaci dané osoby. Může označovat něco neobvyklého, jiného, nedostatečného nebo špatného z morálního hlediska. (Ocisková, Praško, 2015)

3.5 Prizonizace

„Prizonizace je tedy proces psychologické přeměny svobodného člověka ve vězně.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 557)

Prizonizace je jedním z důsledků dlouhodobého uvěznění ve výkonu trestu. Odsouzený se adaptuje na podmínky života ve vězení a tento způsob po čase přebírá jako standartní. Tento jev sťažuje následnou reintegraci a resocializaci odsouzeného do běžného života, protože odsouzený ztrácí pojem o realitě normálního života. Prizonizace se dělí na dvě složky, rozlišujeme institucionální a ideologizační. (Černíková, 2008)

„Institucionalizace je výsledkem adaptace na přísně a vysoce organizovaný život ve vězení.“ (Černíková, 2008, s. 119)

Vyznačuje se poslušností, slušným chováním a přizpůsobením svého chování, které je od něj jako od odsouzeného očekávané. Ovládnutí legálních i nelegálních technik vede k lepšímu zvládnutí života ve věznici. Tento typ chování je označován jako tzv. dobrý vězeň. V případě opaku je pojem tzv. problémový vězeň, který odmítá respektovat pravidla a jeho chování vybočuje z normy. Následně přichází kázeňský trest. Ideologizace je proces, kdy odsouzený přizpůsobuje své chování, hodnoty a názory určitých skupin mezi odsouzenými vězni, které pochází z vězeňské subkultury, která má desocializační charakter. V počátcích nejsou tyto hodnoty a názory přijímány odsouzeným, ale

s postupem času stráveným ve výkonu trestu se s nimi mohou odsouzení ztotožnit. Mohou nastat situace, do kterých by se odsouzený v normálním životě nedostal. Můžeme sem zařadit homosexuální styk, násilí na druhých, nebo lhaní. V těchto případech je stěžejní délka trestu, charakter věznice, ve které se nachází, nebo pracovní zařazení odsouzeného. (Černíková, 2008)

Známe širokou škálu důvodů, proč se odsouzení spojují proti svým věznilům. Patří mezi ně fyzická blízkost, kdy jsou odsouzení bez jakéhokoli soukromí, izolace od normální společnosti a života mimo věznici, stejné zkušenosti z věznice nebo třeba vězeňský řád. (Veteška, Fischer, 2020)

3.6 Depravace

Pojem depravace je spojován s problémy současného výkonu trestu odnětí svobody. Jedinec s depravací se projevuje mezi vězni jako emočně labilní, trpící depresí, pocituje křivdu a je podezřívavý a je plný nenávisti. Toto chování značně vybočuje ze standardů běžného chování, ale nenaplnuje znaky žádného psychického onemocnění nebo poruchy. Tento stav může vést k sociálně patologickému chování nebo tendencím jedince, jako je např. rozvoj závislosti nebo v násilnou kriminalitu. (Marešová a kol., 2016)

4 Postpenitenciární péče

4.1 Postpenitenciární péče v ČR

Postpenitenciární péče se poskytuje propuštěným jedincům z výkonu trestu odnětí svobody po propuštění z výkonu trestu. Pracovat s člověkem po propuštění je velmi důležité, ukazuje to hned několik faktorů, mezi které řadíme náročnost prvních dní na svobodě, nesamostatnost v řešení problémů nebo konfliktů, nebo také problémy s obnovou rodinných vazeb či rodičovské role. Často se můžeme setkat s nejednotným vymezením šíře poskytované postpenitenciární péče. Můžeme ji tak rozdělit na tři základní skupiny. První skupina v užším smyslu je postpenitenciární péče pouze pro odsouzené osoby po výkonu trestu a je pouze na nich, zda tuto službu využijí či nikoli. Můžeme sem zařadit formy sociální péče a sociální pomoci. Druhou skupinou v širším smyslu je postpenitenciární péče pro osoby po výkonu trestu nejen podle jejich vlastního uvážení. Jedná se o povinný dohled nad propuštěným, kde je velké nebezpečí opětovného selhání. Třetí skupinou v nejširším pojetí je postpenitenciární péče pro všechny pachatele, kde se můžeme dostat už na tzv. ranou pomoc, která je připravena pomoci již v přípravném řízení. (Černíková, 2008)

4.2 Penitenciární péče v ČR

Propuštění osoby uvězněné ve výkonu trestu odnětí svobody zpět do života na svobodě je velmi stěžejní životní událostí, na kterou se propuštěný velmi těší a s velkým odhodláním opouští brány věznice, nestačí pouze odhodlání a předsevzetí pro lepší život. Důležitá je příprava na návrat do společnosti, příprava vést řádný život, neporušovat hranici zákona a dodržovat normy, od kterých byl po dobu výkonu trestu odnětí svobody odtržen. Penitenciární péče je poskytována ještě ve výkonu trestu odnětí svobody, jedná se o přípravu na začlenění zpět do běžného života, se kterou odsouzenému pomáhá sociální pracovník, speciální pedagog nebo psycholog. (Černíková, 2008)

Penitenciární péči provází řada stěžejních situací, jako je například uspokojení psychických, sociálně kulturních ale i tělesných potřeb. Odsouzený se učí žít v novém prostředí, což může být velmi obtížné. Přijmutí této situace je zcela odlišné, střídavě se projevují agresivní a únikové formy obranných mechanismů. (Veteška, Fischer, 2020)

4.3 Recidiva

Pojem recidiva se v různých oborech vyznačuje jako opakování něčeho, co se již stalo. (Petráčková, Kraus, 1995)

V rámci kriminologie používáme pojem kriminální recidiva, který označuje páchání trestné činnosti nebo opakování trestného činu totožným pachatelem. Recidivu můžeme rozdělit na tři kategorie, a to recidivu trestněprávní, kriminologickou nebo penologickou. Trestněprávní recidiva je stav, kdy se pachatel dopustil trestného činu po tom, co byl za předchozí trestný čin již pravomocně odsouzen. Kriminologická recidiva nastává ve chvíli, kdy se pachatel dopustí trestného činu bez ohledu na to, zda byl za svůj předchozí spáchaný trestný čin odsouzen nebo trestně stíhán. Poslední recidivu nazýváme penologickou, někdy penitenciární. Jedná se o stav, kdy je stejná osoba ve výkonu trestu, a to už minimálně podruhé. (Marešová a kol., 2016)

Recidivu můžeme ještě rozdělit na dočasnou a trvalou. Recidiva dočasná nastává v případě, kdy jedinec páchá trestnou činnost v ohraničeném časovém období. Recidiva trvalá je stav, kdy byl pachatel odsouzen v minulosti za trestný čin, bez ohledu na uplynulou dobu. (Válková, Kuchta, Hulmáková a kol, 2019)

4.4 Resocializace

„Pojem resocializace užívaný ve vězeňské praxi byl chápán jako korektivní nebo druhotná socializace jedinců, u nichž proces socializace v dřívějších vývojových etapách neproběhl úspěšně.“ (Černíková, 2008, s. 144)

Resocializace je proces, v jehož průběhu u jedince dochází k sociálním změnám, které ho mají naučit přizpůsobit se běžnému životu ve společnosti. U resocializace je důležité vyhnout se normám, hodnotám a zvykům, které jedinec měl, ale neslučují se s normálním fungováním ve společnosti. (Veteška, Fischer, 2020)

Resocializaci tedy lze definovat jako opětovnou socializaci člověka, který je propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody a u kterého socializace neproběhla tak, jak měla. Resocializace nastává po propuštění z výkonu trestu, nikoli už během výkonu trestu. V platné právní úpravě výkonu trestu odnětí svobody se pojem resocializace objevoval do roku 1989. V dnešní době se místo pojmu resocializace používá pojem zacházení. (Černíková, 2008)

„Pokud u občanů převládá negativní postoje vůči jedincům s kriminální minulostí a k jejich znovuzacheňování do společnosti, mohou se samy o sobě stát jednou z citelných překážek jejich úspěšné resocializace.“ (Tomášek, Háková, Kostelníková, 2019, s. 55)

4.5 Rodinné zázemí

Rodinné zázemí je pro propuštěného velmi důležité, je ale potřeba, aby rodina splňovala řadu funkcí, jako je funkce biologická, ekonomická, sociální a psychologická. V případě neplnění těchto funkcí může docházet ke špatnému vývoji, poruchám chování nebo se můžou rozvíjet sociálně patologické jevy, kdy se rodina může stát afunkční, nebo dysfunkční. To vede k narušení rodinné pohody a vazeb mezi členy domácnosti. (Fischer, Škoda, 2014)

„Z vlastních zkušeností a praxe musím konstatovat, že více než 50% prvotrestaných a 70% vícetrestaných toto zázemí nemá. Další část jej v průběhu uvěznění ztrácí.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 552)

5 Zásadní subjekty postpenitenciární péče

„Vést pachatele k tomu, aby napravili, co svým činem oběti způsobili: napomáhat úspěšnému začlenění pachatelů do společnosti, snížit pravděpodobnost opakování trestného činu, a tím chránit společnost před kriminalitou.“ (Matoušek, Kříšťan, 2013, s. 484)

5.1 Sociální kurátor

Sociální kurátor působí na městském úřadu, na všech obcích s rozšířenou působností. Jedinec propuštěný z vězení se může jako první obrátit na sociálního kurátora. Je ale možné s kurátorem navázat spolupráci již ve výkonu trestu a začít řešit otázku návratu, bydlení a případné práce již ve výkonu právě za pomoci sociálního kurátora. (Online, dostupné z: <https://www.benesov-city.cz/vite-co-je-postpenitenciarni-pece/d-40524>)

Úkolem sociálního pracovníka je pomoc a podpora propuštěných vězňů. Náplní práce sociálního kurátora je depistáž, poradenství a sociální intervence, která má za úkol podpořit propuštěné v začlenění do běžného života. Kurátor může vězně nasměrovat na další pomáhající organizace, se kterými spolupracuje. (Matoušek, Kříšťan, 2013)

Sociální kurátor nabízí základní sociální poradenství, kdy propuštěnému poskytuje informace o možnostech a službách, které propuštěný může využít. Podle potřeby klienta tak, aby kurátor zmírnil nebo vyřešil jeho nelehkou situaci. (Matoušek, 2013)

5.2 Probační a mediační služba

Službu můžeme rozdělit na probaci, která vykonává dohled nad jedincem obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným. Dále sleduje chování odsouzeného, který byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu a dohlíží na plnění povinností a omezení jedinců, kteří nemají uložen podmíněný trest odnětí svobody. Hlavním úkolem probace je snížit a omezit recidivu a nasměrovat jedince k normálnímu vedení života. Mediací řeší konflikt mimosoudně, a to mezi poškozeným a obviněným tak, aby došlo k urovnání konfliktu. Podmínkou je souhlas jak poškozené osoby, tak obviněného. (Gojová, 2007)

„Efektivita dohledu do značné míry závisí na spolupráci probačního úředníka s odsouzeným. Neméně důležitá je však i spolupráce s dalšími orgány, institucemi či organizacemi.“ (Rozum, Kotulan, Tomášek, 2008, s. 49)

5.3 Úřad práce

Jedná se o správní úřad s celostátní působností. ÚP je organizační složkou státu. Je tvořen generálním ředitelstvím, krajskými pobočkami, které mají ještě konkrétní pracoviště a pobočkou pro hlavní město Prahu. Na kontaktním pracovišti je zajišťováno zprostředkování zaměstnání a evidence uchazečů o práci. V případě hledání práce jedinci na pobočce pomůžou vytvořit individuální akční plán, nabídnou poradenství v oblasti zaměstnanosti a nabízejí volná pracovní místa pro uchazeče. Zároveň UP rozhoduje o přiznání příslušné dávky, vede evidenci s žádostmi o dávky a vyřizuje potřebné údaje. (Online, dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>)

Úřad práce může vyplatit tzv. mimořádnou okamžitou pomoc, která je poskytnuta v případě nepříznivé životní situace, kterou je potřeba neodkladně řešit. Jedná se o dávku jednorázovou a je vyplacena osobě, která je příslušným pracovištěm uznána za osobu v hmotné nouzi. Dávka je uznána pouze v sedmi případech. Jedním z nich je mimořádná okamžitá pomoc na sociální vyloučení, která může být poskytnuta osobě propuštěné z VTOS. Výše dávky může být až do výše 1.000,-. (Online, dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc>)

5.4 Sociální služby

„Sociální pracovníci poskytují nezávislé informace, na základě kterých se klienti mohou rozhodovat o možnostech řešení své situace.“ (Malík Holasová, 2014, s. 23)

Můžeme sem zařadit organizace, které pomohou propuštěnému s ubytováním. Jsou to např. domy na půl cesty nebo azylové domy. Dále jsou to neziskové organizace, které může propuštěný využít. (Matoušek, Křišťan, 2013)

Azylové domy v České republice mají široké rozložení. Najdeme azylové domy samostatně pro muže, ženy, rodiny s dětmi, matky s dětmi nebo azylový dům s ošetrovatelskou službou. Slouží k překonání nepříznivé situace spojené se ztrátou bydlení, do které se rodina nebo jednotlivec dostane. (Online, dostupné z: <https://azylaky.cz/azylove-domy/>)

6 Neziskové organizace

6.1 Rubikon centrum

Organizace Rubikon je nestátní nezisková organizace, která byla založena v roce 1994. Od té doby pomáhá lidem, kteří jsou po výkonu trestu odnětí svobody. Zaměřuje se především na podporu v oblasti bydlení, hledání a udržení zaměstnání nebo v řešení dluhové problematiky. Dále podporují klienty přijmout odpovědnost jak za sebe, tak i za své činy a také i vůči nejbližší rodině. Snahou Rubikonu je s klienty překonávat překážky, které přichází spolu se začleněním do společnosti, nebo předsudky, které k nim má jejich okolí. V Rubikonu již pracuje 32 % zaměstnanců, kteří jsou po výkonu trestu a pomáhají tak lidem v situaci, ve které se sami ocitli. Zkušenosti, které mají, jsou nenahraditelné. Vizi centra Rubikon je motivovat propuštěné, kteří chtějí změnit svůj dosavadní styl života a začít znovu. Spolu s dalšími aktéry, jako je justice, vězeňství, sociální systém a neziskový sektor, se snaží tvořit podmínky pro lidi s trestní minulostí. Aby i oni měli šanci na změnu jejich dosavadního života a byli společností přijímáni bez předsudků a měli šanci začít znovu. (Online, dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/>)

6.2 Podané ruce

Organizace Podané ruce je určena osobám v nepříznivé životní situaci kvůli, které nemohou žít plnohodnotný život, nebo se zapojit do běžné společnosti. Poskytují širokou škálu služeb ať už v oblasti prevence, léčby návykového chování, programy pro mládež, nebo programů penitenciární a postpenitenciární péče. Mezi ně patří např. centrum poradenských služeb ve vězení a po výstupu nebo práce s klienty v konfliktu se zákonem. Služba práce s klienty v konfliktu se zákonem nabízí penitenciární poradenství, které je pro jedince kteří, jsou ve výkonu trestu a čeká je propuštění, nebo postpenitenciární poradenství s klienty, kteří už opustili výkon trestu. Podané ruce pomáhají i rodinám a blízkým, kterých se situace dotýká. Mohou službu kontaktovat již z výkonu trestu telefonicky, nebo korespondenčně. (Online, dostupné z: <https://podaneruce.cz/centra-sluzby/prace-s-klienty-v-konfliktu-se-zakonom-olomouc/>)

6.3 Za branou

Organizace za branou je občanské sdružení zaměřené na rodiny a děti odsouzených. Mezi jejich služby se řadí přeprava dítěte do věznice z důvodu návštěvy rodiče, nebo

asistovaný kontakt, kdy organizace zařídí přepravu a doprovod nezletilého dítěte a během návštěvy je sociální pracovník k dispozici. Děje se tak nejčastěji u dětí, které rodiče dlouho neviděli. Organizace nabízí i kurz na zvyšování rodičovských kompetencí pro odsouzené rodiče. Kurz je pořádán ve věznici a napomáhá k obnovení nebo zintenzivnění kontaktu s dítětem. Zároveň je v kurzu spolupráce s rodinou nebo druhým rodičem. V závěru kurzu je dostupný pro všechny účastníky společně strávený den ve věznici. (Online, dostupné z: <https://zabranou.cz/letak-pravo-odsouzeneho-rodice-na-kontakt-s-ditem/>)

Organizace nabízí i službu sociální rehabilitace pro muže i ženy ve výkonu trestu nebo po propuštění. Podmínkou této služby je uzavření písemné smlouvy o spolupráci na dosažení společně pojmenovaných cílů. Cílem je pomoci propuštěným v přípravě na život po propuštění, posílení sebedůvěry a napomáhání v prvních krocích po výstupu z výkonu trestu. Dbají na samostatnost a na minimalizování recidivy nebo sociálního vyloučení. (Online, dostupné z: <https://zabranou.cz/socialni-rehabilitace/>)

6.4 Romodrom

Organizace Romodrom je nevládní nezisková organizace, kterou v roce 2001 založila předsedkyně sdružení Marie Gailová. Romodrom podporuje sociálně vyloučené osoby nebo osoby, které se dostanou na hranu sociálního vyloučení. Jejich cílem je pomoc při začlenění zpět do běžného života. Dříve byl Romodrom určen zejména pro lidi romského etnika, došlo ale ke zjištění, že nejde pouze o osoby romské populace, které mohou být sociálně vyloučené. Mezi hlavní zásady Romodromu patří seznámení se situací a prostředím, ve kterém rodina žije, a rozklíčovat tak situace, které rodinu do nepříznivé situace dostávají. Řeší celou sociální situaci jako celek, a nalézá tak adekvátní východiska, která povedou k samostatnosti klienta. Romodrom nabízí terénní programy, odborné sociální poradenství, ale i vězeňské terénní programy. (Online, dostupné z: <https://romodrom.cz/cs/kdo-jsme/o-nas/>)

Mezi vězeňské terénní programy patří program „Rodiče dětem, děti rodičům“, který podporuje kontakt mezi rodičem ve výkonu trestu a jeho dítětem. Cílem projektu je udržení a zajištění kontaktu mezi odsouzeným a dítětem za účelem udržení a upevnění rodinných vazeb. Na kontakt rodiče s dítětem odborně dohlíží psychoterapeut. (Online, dostupné z: <https://romodrom.cz/cs/co-delame/socialni-sluzby/vezensky-program/rodice-detem-deti-rodicum-2021/>)

6.5 Volonté

Volonté je nezisková organizace, která u nás působí již 20 let. Pomoc nabízí jedincům v nepříznivé životní situaci, kterou nedokáží sami vyřešit. Volonté nabízí řadu rekvalifikačních a vzdělávacích kurzů, a tím navyšují šance klientům v úspěšném získání práce. Mezi další služby patří dluhové a právní poradenství, pracovní poradenství nebo komplexní proces pomoci pro odsouzené. (Online, dostupné z: <https://www.volonte.cz/volonte>)

V rámci projektu pro odsouzené spolupracuje Volonté s 32 věznicemi v České republice a také spolupracují s Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR. Navázat spolupráci je možné již během výkonu trestu, ale i po propuštění. Ve výkonu trestu je možné absolvovat vzdělávací kurzy, díky kterým odsouzení nabírají osobní i pracovní dovednosti a po výstupu snadněji najdou zaměstnání. Díky spolupráci s firmou ProEduCo s.r.o. mohou klientům nabídnout po propuštění zajištěné ubytování a zároveň i pracovní příležitost. Je možné řešit i dluhovou problematiku a případné sepsání insolvenčního návrhu. (Online, dostupné z: <https://www.volonte.cz/veznice>)

6.6 Sananim

Organizace Sananim je nestátní nezisková organizace založena v roce 1990. Sananim pomáhá především v oblasti drogových závislostí, ale také osobám závislým na hazardu. Nabízí řadu programů a služeb, které vedou k prevenci, péči, léčbě a resocializaci. Mezi hlavní cíle Sananimu patří pomoc se začleněním a zapojením klienta zpět do běžného života. Pomoc nabízí jak jednotlivcům, tak i jejich rodinám, protože je známo, že závislost na drogách nezasahuje pouze do života uživatele, ale do života celé rodiny. Důležité je provádět klienta jednotlivými úseky rozvoje závislosti tak, aby co nejméně ovlivnily rizikové chování vůči sobě, rodině i společnosti. Mezi programy Sananimu patří například terénní program, denní stacionář, doléčovací centrum, adiktologická ambulance aj. (Online, dostupné z: <https://www.sananim.cz/o-nas/>)

Terénní program Sananimu aktivně vyhledává uživatele, kteří užívají drogy injekčně za účelem výměny injekčních stříkaček. Účelem terénního programu je omezit zdravotní rizika, a zamezit tak rozšíření případných infekčních chorob. Základnou pro terénní službu je tzv. Sanitka, která sídlí v Praze nedaleko Václavského náměstí ve Washingtonově ulici, kde vyškolený personál nabízí také základní ošetření nebo testování

na infekční choroby, jako je HIV, žloutenka typu C nebo syfilis. Otestovat se nemůže široká veřejnost, ale pouze uživatelé, kteří aplikují drogy nitrožilně. (Online, dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/teren/>)

Sananim také pomáhá osobám, které mají problém se zákonem, a to ve všech fázích trestního řízení. Tato služba se nazývá Cokuz a jejich ambulance sídlí v centru Prahy. (Online, dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/>)

Pro klienty po výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby nabízejí ambulantní program a také asistenční služby. Pro klienty ve výkonu vazby a trestu poskytují sociálně a trestně právní poradenství, skupinové a individuální poradenství, korespondenční činnost a také informační besedy. O tuto službu může klient projevit zájem skrz klíčového pracovníka věznice, či korespondenčně kontaktovat Sananim. Dále pro klienty na všech úrovních spolupráce poskytují například odborné konzultace, individuální a skupinovou terapii, konzultace pro rodiče či partnery, sociální a trestně-právní poradenství aj. Veškeré služby Sananim poskytuje bezplatně. (Online, dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/co-nabizime/>)

Tato služba je poskytována všem od patnácti let, kteří jsou závislí či pouze experimentují s drogami a dostali se na základě toho do konfliktu se zákonem. (Online, dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/pro-koho-tu-jsme/>)

6.7 Laxus

Organizace Laxus se věnuje uživatelům návykových látek, lidem se závislostí a osobám, které se dostaly za hranu zákona, ale také i jejich rodinám a blízkým. Organizace byla založena v roce 1995 a postupně se rozrostla o různé programy, mezi které patří terénní program, ambulantní centrum nebo drogové služby ve vězení. Snahou Laxusu je stabilizace klientů jak po zdravotní stránce, tak i po té sociální. Snaží se navyšovat samostatnost klientů v řešení problémů a podporuje klienty ke zvýšené odolnosti v jejich rizikovém chování vůči sobě nebo své rodině. (Online, dostupné z: <https://www.laxus.cz/o-nas/>)

Adiktologické služby organizace Laxus nabízí v 10 věznicích České republiky. Laxus pořádá besedy ve vězení, kdy se snaží odsouzeným předávat informace v oblasti práva, zdraví nebo nežádoucích rizik, které obnáší užívání drog. Seznamují odsouzené s tím, jaké služby může Laxus nabídnout, a informují o spolupráci po propuštění

z výkonu trestu. (Online, dostupné z: <https://www.laxus.cz/adiktologicke-sluzby-ve-vezeni/>)

6.8 Mezinárodní vězeňské společenství

Jedná se o křesťanské sociální hnutí, a to bez rozdílu vyznání. Mezinárodní vězeňské společenství je dobrovolnická organizace, která se věnuje lidem, kterých se zločin dotýká. Od lidí odsouzených k výkonu trestu po oběti trestných činů, propuštěné z výkonu trestu, ale i jejich rodiny a děti. (Online, dostupné z: <https://mvs.cz/>)

Pro odsouzené funguje program „Vězňova cesta“, který nabízí vězňům možnost změnit pohled na sebe i na druhé. Osmítýdenní kurz restorativní justice, který je na bázi Markova evangelia. Hlavním úkolem projektu je přijmout zodpovědnost za svá rozhodnutí, a tím přijít na odpuštění a uzdravení sebe samého. Od dob začátku programu organizace sleduje kladné přínosy kurzu. Došlo ke zmírnění násilí mezi vězni, kteří kurz absolvovali, absolventi přebírají zodpovědnost za své dřívější činy, a to je nyní vede k lepšímu rozhodování. Někteří také najdou novou duchovní cestu, která jim v mnohém pomáhá. (Online, dostupné z: <https://mvs.cz/veznova-cesta/>)

Jedním z dalších projektů je „Den s dítětem“, kdy se na jeden den otevrou brány věznice pro děti odsouzených. Na programu jsou hry a zábavné soutěže. Myšlenkou projektu je, aby odsouzení strávili krásný den s rodinou a v budoucnu, až budou stát před rozhodnutím mezi dobrem a zlem, mysleli na společný čas s rodinou, o kterou nechtějí přijít. (Online, dostupné z: <https://mvs.cz/den-s-ditetem/>)

7 Empirická část

7.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Cílem mé bakalářské práce je zjistit připravenost lidí po VTOS na propuštění v rámci postpenitenciární perspektivy.

V rámci mého výzkumného šetření jsem si zvolila dvě skupiny respondentů. První skupinou respondentů byly sociální pracovníce a druhou skupinou lidé propuštění z VTOS. Zatímco u sociálních pracovníc jsem zjišťovala jejich poznatky ohledně připravenosti lidí po VTOS na propuštění v rámci postpenitenciární perspektivy, tak u druhé skupiny jsem zjišťovala přímou zkušenost.

V České republice je velké množství recidivy, proto jsem pátrala po připravenosti propuštěných na běžný život. Zajímala jsem se o jejich nástup do výkonu trestu, přípravu na propuštění až po samotné opuštění bran věznic. Stanovila jsem si dílčí cíle, které jsem zkoumala v rámci polostrukturovaných rozhovorů.

7.2 Výzkumná metoda

V odborné literatuře narazíme na dva základní přístupy sociálního výzkumu. Jedná se o kvantitativní a kvalitativní výzkum. Každý z nich má dané výhody i nevýhody. (Reichel, 2009)

Předmětem sběru dat u kvantitativního výzkumu jsou především tříditelné, uspořádané a měřitelné informace. U daného výzkumu se nejvíce používají dotazníky, testy či experimenty. U kvalitativního výzkumu se nepracuje s měřitelnými informacemi, naopak se zde zkoumá co nejkomplexnější porozumění danému výzkumu. Nejvíce se zde setkáme s metodou pozorování či rozhovorů. (Hendl, 2005)

Základním rozdílem u těchto dvou přístupů sociálních výzkumů je především používání dedukce a indukce. Zatímco u kvantitativního přístupu používáme dedukci, tzn., že nejdříve formulujeme vztahy a až poté dojde ke sběru dat, u kvalitativního přístupu používáme naopak indukci, tzn., že nejdříve sbíráme data a následně formulujeme vztahy. (Reichel, 2009)

Pro praktickou část mé bakalářské práce jsem si vybrala kvalitativní přístup sociálního výzkumu, kde jsem zvolila metodu rozhovorů. U rozhovorů se dotazované osoby označují jako respondenti. V odborné literatuře je rozlišováno několik druhů rozhovorů. Pro svoji výzkumnou část jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Ten je

charakterizován tím, že je připraveno několik otázek, ale není přesně dané jejich pořadí. (Reichel, 2009)

7.3 Výzkumný vzorek

Sběr dat probíhal od října do listopadu 2023. Rozhovory probíhaly buď u respondentů doma, nebo v místě bydliště. Místo i čas byl vždy domluven dopředu.

Respondenti byli informováni o účelu výzkumu a požádáni o rozhovor. Bylo jim řečeno, jakým způsobem bude rozhovor probíhat a jak budou následně informace využity. Z důvodu zachování anonymity byla změněna jména respondentů, v případě otevřeného kódování jsou u lidí po VTOS přiřazeny kódy R1- R5 a u sociálních pracovníků S1- S3.

Rozhovory jsem nahrávala na záznamník mobilního telefonu. Rozhovor probíhal v přirozeném prostředí klienta ve smluvený čas. Délka rozhovorů se lišila v závislosti na schopnosti dotazovaného odpovědět na otázky v rozmezí půl hodiny až hodinu a čtvrt.

Při rozhovorech je důležité, aby autor nebyl ovlivněn předsudky nebo svými hypotézami, a neovlivňoval tak pohled na danou problematiku přímo od respondentů.

7.3.1 Sociální pracovníci

U sociálních pracovníků jsem vybírala ženy z Prahy nebo Středočeského kraje, které mají minimálně jeden rok praxe s lidmi po výkonu trestu.

SP1 Je žena, s lidmi po výkonu trestu pracuje 15 let. Pracuje jako sociální kurátor pro odsouzené.

SP2 Je žena, s lidmi po výkonu trestu pracuje 5 let. Pracuje jako sociální pracovníce v Centru Rubikon.

SP3 Je žena, s lidmi po výkonu trestu pracuje 2 roky. Pracuje jako sociální pracovníce v azylovém domě pro muže.

7.3.2 Lidé po VTOS

Rozhovory jsem provedla celkem s pěti propuštěnými, z toho se dvěma muži a třemi ženami. Respondenty jsem získala díky školní praxi u sociální kurátorky pro odsouzené.

Pro polostrukturované rozhovory do mé bakalářské práce jsem vybrala respondenty, kteří jsou minimálně 1x po výkonu trestu. Oslovila jsem tři ženy a dva muže ve věku 25 – 51 let. Dalším kritériem byla doba po propuštění minimálně jeden rok, abych

mohla zkoumat i jejich situaci po výstupu z výkonu trestu. Důvod umístění do VTOS nebyl konkrétní. Respondenti jsou buď z Prahy, nebo Středočeského kraje.

P1- Prvním respondentem je žena, 25 let, ve výkonu trestu byla za výrobu drog a podvody. Doba trvání trestu byla stanovena na 12 měsíců. Nemá stálé bydlení ani práci. Dceru ji odebrali z péče a s rodinou v kontaktu není. Dluhy má, ale řešit je nechce. Nechce nikde bydlet, protože nikoho nechce poslouchat a respektovat. Přespává u kamarádů.

P2- Druhým respondentem je žena, 39 let, ve výkonu trestu byla podruhé, naposledy 24 měsíců za křivé výpovědi u soudu a padělání občanských průkazů. Má plnou podporu v rodině, hlavně v matce. Kamarády zavrhl, protože zná jen partu, která bere drogy, a ona se drží čistá. Stálou práci nemá, spíš různé brigády. Má snahu řešit své dluhy. Děti nemá a přítel je momentálně ve výkonu trestu.

P3- Třetím respondentem je žena, 30 let, ve výkonu trestu byla 7 měsíců za trestnou činnost a finanční podvody a k výkonu byla odsouzena poprvé. Má partnera a syna, se širší rodinou je v kontaktu. Je na mateřské dovolené. Snaží se řešit svoji dluhovou minulost tím, že splácí insolvenci.

P4- Čtvrtým respondentem je muž, 32 let, odsouzen byl k 18 měsícům za drogy a alimenty. Ve výkonu trestu byl poprvé. Nemá podporu od rodiny a po výstupu nastoupil na odvykací léčeni. Má syna, ale s partnerkou nemá dobrý vztah, a proto syna nevidá. Stálou práci zatím nemá. Dluhy chce řešit, pomáhají mu v Centru Rubikon, a chce si dát život dohromady.

P5- Pátým respondentem je muž, 51 let, ve výkonu trestu byl 12 měsíců za porušení podmínky za naplacení alimentů. Ve výkonu trestu byl poprvé. Má 3 děti a přítelkyni. Po propuštění se měl kam vrátit a měl zajištěnou i práci. Za dluhy může jeho bývalá přítelkyně a on je za ní nechce řešit.

7.4 Analýza dat

Dále jsem pokračovala kódováním, které se zaměřuje na rozkrytí dat směrem k jejich konceptualizaci, interpretaci a nové integraci. V odborné literatuře můžeme najít tři druhy kódování, a to axiální kódování, otevřené kódování a selektivní kódování. Ve svém výzkumu jsem používala otevřené kódování, které vyhledává určitá témata v textu a poté jim přiřazuje označení. Je možné kódovat jak celý text, tak jednotlivý odstavec nebo pouze slovo po slovu. Cílem u otevřeného kódování je tématické rozkrytí textu. (Hendl, 2005)

7.4.1 Analýza dat sociálních pracovníků

Během rozhovorů se sociálními pracovníky jsem díky polostrukturovaným rozhovorům zjišťovala jejich pracovní poznatky s lidmi z VTOS a jejich připravenost na život po výkonu trestu.

Nejdříve jsem zjišťovala příčiny umístění do výkonu trestu a také mě zajímalo, zda je zde nějaká souvislost s dětstvím a sociálním zázemím propuštěného. Následně jsem se zaměřila na spolupráci již ve výkonu trestu a zjišťovala jsem, zda propuštění aktivně spolupracovali se sociálními pracovníky, a připravovali se tak na život po výkonu. Jestli již před výstupem z výkonu trestu řešili následné bydlení, zda se měli kam vrátit, či hledali jinou alternativu bydlení, jako jsou třeba azylové domy. V poslední fázi jsem zjišťovala, zda i po výkonu trestu propuštění klienti spolupracují se sociálními pracovníky, či neziskovými organizacemi, které se zaměřují na spolupráci s lidmi po VTOS.

Příčiny umístění do výkonu

V první fázi jsem od sociálních pracovníků zjišťovala jejich poznatky ohledně příčin umístění do výkonu trestu. Zajímalo mě, jaké faktory se u jejich klientů vyskytovaly, a co zapříčinilo jejich počátek trestné činnosti.

SP1- *„Je to různé, nejčastěji je to nevhodné rodinné prostředí, ve kterém vyrůstají, vzorce, které přebírají od svých rodičů, kteří nevedou ukázkový život, a psychické problémy.“*

SP2- *„Závislost (nejvíce drogy, hned za nimi alkohol a často i automaty). Psychická porucha. Nebo duševní nemoc, špatně případně vůbec neléčená. Násilí v rodině. Trauma v dětství.“*

SP3- *„Sociální vyloučení, špatné dětství, psychické problémy... Kombinace vnitřních i vnějších faktorů.“*

SP1 uvádí jako příčinu umístění do výkonu nejčastěji nevhodné rodinné prostředí a také psychické problémy. SP2 poukazuje na závislosti, psychické poruchy či trauma z dětství. SP3 uvádí také psychické problémy a kombinaci vnitřních a vnějších faktorů.

Spojitost s dětstvím

Sociální pracovníce se shodují na tom, že hlavním faktorem je nestabilní rodinné zázemí a špatné dětství. Propuštění si z velké části nesou traumata z dětství, která mohou následně způsobit společensky nepřijatelné chování. Přebírají nejprve vzorce chování z rodiny, a pokud rodina není funkční, mohou být následně ovlivněni partou přátel.

SP1- *„To určitě ano.“*

SP2- *„Většinou je v minulosti nějaké trauma z dětství. Rodiče závislí, násilí v rodině, děti, které prošly dětskými domovy.“*

SP3- *„Ano, většina klientů měla nestabilní rodinu či špatné dětství. Většinou se snaží kompenzovat nefunkční rodinu v partě kamarádů, kde se často seznamují s první zkušeností s něčím nelegálním- drogy nebo krádeže.“*

SP1, SP2, SP3 uvádějí, že páčání trestné činnosti a následné umístění do VTOS je ve velké míře spojené s dětstvím.

Spolupráce ve výkonu trestu

Dále jsem zjišťovala, zda lidé ve výkonu trestu spolupracují se sociálními pracovníky již během výkonu trestu.

SP1- *„Podle legislativy ano. Je to první krok pro podání pomocné ruky. Po vzetí do vazební věznice či výkonu trestu mi přijde hlášenka, nebo jsem s nimi již v kontaktu před nástupem do VT, nebo mě vyhledá jejich rodina.“*

SP2- *„Ano. Pracujeme přímo ve věznicích. Každý poradce má na starosti některou věznicí, já docházím do věznice Pankrác.“*

SP3- *„Mohou napsat dopis z výkonu trestu, že mají zájem po propuštění bydlet u nás na azylovém domě. Nebo poté po propuštění je k nám může poslat sociální pracovník.“*

Všechny sociální pracovnice uvádí, že s lidmi z VTOS pracují již ve výkonu trestu, pokud o to mají zájem.

Specifické potřeby po propuštění

V této fázi jsem zjišťovala, jaké mají lidé po výkonu trestu specifické potřeby.

SP1- *„Záleží to na délce trestu, když je člověk dlouho ve vězení a poté je propuštěn, neumí zacházet s aktuálními věcmi. Doba jde dopředu, jsou úplně ztraceni, nesamostatní a je to pro ně nové.“*

SP2- *„V první řadě bydlení a práce, zajištění dávek, pak přijde řada na řešení dluhů, zdravotní stav, vztahy, koníčky, naplnění volného času.“*

SP3- *„Udržení střízlivosti a absence drog. Určitě taky stálé bydlení.“*

SP1 uvádí, že v první řadě záleží na délce trestu, pokud je trest dlouhý, člověk většinou neumí používat moderní věci. Podle SP2 je to především bydlení, práce a zajištění dávek. SP3 naopak poukazuje na absenci návykových látek.

Pomoc po propuštění

Dále jsem zjišťovala, s čím za sociálními pracovníci může propuštěný klient přijít a s čím vším si od nich může nechat poradit či pomoci.

SP1- *„Se širokou problematikou. Od poradenství v celé šíři soc. problémů, řeším i bydlení, zaměstnání, dluhy, exekuce, ztrátu rodiny nebo třeba dávky.“*

SP2- *„Hledání práce, řešení dluhové problematiky, bydlení, lékaři, rodinné vztahy, získat děti zpět do péče.“*

SP3- *„S hledáním bydlení, pomoc se zařízením dávek, práce, hledání praktického lékaře či třeba změny jména.“*

SP1 a SP2 uvádějí širokou škálu pomoci, a to primárně bydlení, zaměstnání, dluhy, dávky či rodinné vztahy. SP3 ještě dodává například hledání praktického lékaře nebo také změnu jména.

Bydlení

V této fázi jsem se zaměřila na otázku bydlení, která je jedna z hlavních otázek po výkonu trestu. Zjišťovala jsem, jak je to s hledáním bydlení pro lidi po výkonu trestu.

SP1- *„Bídně, záleží na možnostech obce nebo města. Zda mají městské ubytovny nebo noclehárny, jinak jsou odkázáni na komerční bydlení.“*

SP2- *„Špatně, je problém sehnat i slušnou ubytovnu, všude jsou čekací doby, na azylových domech i několik měsíců. Některé ubytovny jsou tak špatné, že by měly být okamžitě zavřené a jejich provozovatelé také. My (RC) máme nyní projekt Šance na bydlení, kdy se snažíme, aby klienti, kteří s námi spolupracují již ve VTOS a nemají se kam vrátit, mohli jít z výkonu přímo do bytu. Byty máme pronajaté od Magistrátu hl. města Prahy, od Městských částí a hledáme i vhodné komerční pronájmy. S takto zabydlenými klienty dále spolupracujeme, v současné době máme takto zabydlených 15 klientů a další v pořadí. Projekt funguje od roku 2023.“*

SP3- *„Záleží na spolupráci s klientem a také sociálním pracovníkem. Zda klient napíše již z výkonu trestu s tím, že má výstup za 6 měsíců je dost pravděpodobné, že pro něj místo mít budeme. Pokud ale napíše, že má výstup za měsíc, tak je velká pravděpodobnost, že volné místo nebude. Je třeba ten návrat řešit s předstihem.“*

SP1,SP2 i SP3 poukazují na nedostatek volných míst k bydlení. Ať už se jedná o azylové domy, ubytovny či některé projekty zaměřené na bydlení.

Šance na zařazení zpět do běžného života

V další fázi jsem se zaměřila na zařazení zpět do běžného života.

SP1- *„To je hodně individuální.“*

SP2- *„Podle statistik se vrací k trestné činnosti asi 70 %, u našich klientů je to asi polovina.“*

SP3- *„Řekla bych, že nízká. Záleží, zda má propuštěný zázemí, kam se může vrátit. Rodinu, která ho podpoří. Většina se ale během krátké doby vrací zpět do výkonu trestu. Recidiva v ČR je docela vysoká, kolem 70 %. Ale je to individuální, takže záleží na spoustě faktorech. Důležité je mít zázemí, kam se mohou vrátit, poté si sehnat práci a postupně se zařadit zpět do běžného života.“*

Sociální pracovníce SP1 uvádí, že šance na zařazení zpět do běžného života je hodně individuální. Pracovnice SP2 a SP3 uvádějí, že recidiva v ČR je kolem 70 %.

Příčiny recidivy

Zjišťovala jsem také příčiny recidivy, kdy sociální pracovníce poukazovaly především na to, že jsou kolikrát stejné jako příčiny umístění do výkonu trestu.

SP1- *„Drogová závislost, ztráta rodinných vazeb, páčání trestné činnosti nebo také absence normálního prostředí.“*

SP2- *„Většinou se vrací ze stejných důvodů, jako u příčin kvůli kterým se dostávají do výkonu.“*

SP3- *„Kvůli nedostatku podpory při začleňování do běžného života.“*

SP1 uvádí jako příčinu recidivy drogovou závislost, páčání trestné činnosti či ztrátu rodinných vazeb. SP2 poukazuje na to, že příčiny recidivy jsou prakticky stejné jako příčiny, kvůli kterým se dostávají do výkonu trestu. SP3 je té zkušenosti, že není dostatečná podpora při začleňování zpět do běžného života.

Selhání po propuštění

V tomto bodě jsem zjišťovala, zda se může vyskytovat nějaký problém, kvůli kterému člověk propuštěný z výkonu trestu nejčastěji selže.

SP1- *„To je taky u každého různé. Většinou to bývá návrat k drogám nebo alkoholu. Zpět ke starým kamarádům nebo partě, se kterou byl před výkonem trestu“.*

SP2- *„Závislost.“*

SP3- *„Často se stává, že i když u nás má člověk domluvené bydlení hned po výstupu, tak ne vždy dorazí. A tam už podle mě nastává chyba. A pak určitě návrat do staré party případně užívání drog.“*

SP1 uvádí jako problém selhání především návrat k závislosti či ke staré partě. SP2 jednoznačně uvádí závislost. SP3 taktéž poukazuje na závislost či starou partu a ještě dodává, že propuštění často nedorazí na domluvené bydlení.

7.4.2 Analýza dat lidí propuštěných z VTOS

Během rozhovorů s lidmi propuštěnými z VTOS jsem formou polostrukturovaných rozhovorů zjišťovala řadu důležitých informací. Od důvodu nástupu do VT, zajištění bydlení a práce po propuštění, využití pomáhajících organizací, pobírání dávek, závislosti nebo řešení dluhové situace. Zda byli v kontaktu se sociálním kurátorem/ pracovníkem. Dále jsem zjišťovala vztahy s rodinou a přáteli nebo jak byli připraveni na propuštění.

Důvod nástupu do VTOS

Na začátku rozhovoru jsem se dotazovala na důvod umístění do výkonu trestu.

P1: *„Za podvody, výrobu drog a taky jsem vobčas něco ukradla.“*

P2: *„Tak různě, nějaký podvody, padělali jsme s přítelem občanky, na který jsme brali úvěry, nebo třeba křivý výpovědi u soudu.“*

P3: *„Bylo to za trestnou činnost a finanční podvody.“*

P4: *„Stydím se za to, drogy a alimenty no.“*

P5: *„Bylo to za to, že jsem byl v podmínce za neplacení alimentů a oni mi ji proměnili.“*

Dva respondenti jako důvod uvádí drogy. P1 za výrobu drog a P4 prodej drog. Další dva uvádí podvody P2 padělání občanských průkazů a následné úvěry a P3 finanční podvody. P5 uvádí proměnění podmínky za neplacení alimentů.

Bydlení po propuštění

Jako další mě zajímalo, zda se po propuštění měli kam vrátit a jestli měli zajištěné bydlení.

P1: *„Nemám stálý bydlení, snažila se mi pomoci ta pracovnice ve vězení, ale já nechci bydlet někde, kde mi někdo určuje pravidla.“*

P2: *„Jo, normálně k rodině. Vždy tam mám dveře otevřené, což se sama divím, protože jsem je už tolikrát zklamala.“*

P3: „Bydlela jsem u táty asi 14 dní, pak už ani nevím. Pak už jsem bydlela zas u někoho, nebo v nějakém motelu. Vždy mě u sebe nechal bydlet někdo z kamarádů, ale nebylo to stálé.“

P4: „Moc ne, bylo to těžký. Hlavně ten první týden. Chtěl jsem hned nastoupit na léčbu, ale nebylo pro mě místo hned.“

P5: „Tím že jsem měl rodinu a přítelkyni, tak nebylo o čem a vrátil jsem se zpět domů.“

Respondenti P2 a P5 měli možnost se vrátit k rodině. P1 Se neměla po propuštění kam vrátit a nemá stálé bydlení. P3 uvádí bydlení pouze na pár dní, které se hodně střídá. P4 chtěl nastoupit po výstupu na léčení, kde nebylo místo.

Práce po propuštění

Následovala otázka na práci po propuštění

P1: „Nemám, protože mě kvůli záznamu nikde nezaměstnají.“

P2: „Mám různé brigády, chodím roznášet letáky po sídlišti a tak, co se zrovna naskytne.“

P3: „Jsem na mateřské, ale když to šlo, tak jsem chodila na brigády.“

P4: „Teď mě čeká pohovor na stálou práci, tak uvidím, jestli to místo dostanu.“

P5: „Ano, dělám skladníka občas i kurýra. Nestěžuji si, práce mě baví.“

Pouze respondent P5 udává, že má stálou práci. P3 je momentálně na mateřské dovolené. P2 a P4 chodí na občasné brigády a P1 nemá žádnou práci.

Využití pomáhajících organizací

Další otázkou bylo využití pomáhajících organizací, zda o nich vůbec vědí a jestli někam dochází.

P1: „Jo, třeba Rubikon. Zním to, ale nechci tam jít. Vždycky jsem všechno zvládla sama a nepotřebuju, aby mi někdo pomáhal.“

P2: „Na probačce jsem byla asi dvakrát. Jinak nic, nechávám tam místo pro lidi, kteří nemají podporu od rodiny, jsou na tom hůř než já.“

P3: „Nevyužila jsem žádnou pomocnou organizaci.“

P4: „Docházím do centra Rubikon, tam mi hodně pomáhají. Třeba najít si práci, s tou léčbou a tak.“

P5: „O pár organizacích jsem slyšel, byl mi i přidělen sociální kurátor, se kterým jsem mohl spolupracovat. Ale nic jsem nevyužil, já už jsem se strašně těšil domu na rodinu a nechtěl jsem trávit čas někde na úřadě. Chtěl jsem jít hned do práce a ne tahat peníze z úřadů.“

Dva respondenti P1 a P4 uvádí Centrum Rubikon, P1 ale nedochází aktivně, P4 ano. P2 uvádí pouze probační a mediační službu, ale ne aktivně. P3 ani P5 nevyužili pomáhající organizace.

Pobírání dávek

Jedna z dalších otázek se týkala pobírání dávek či příspěvků.

P1: „Chvíli jo, ale bylo to málo.“

P2: „Ne, finančně mě hodně podporuje právě rodina a co si vydělám z brigády.“

P3: „Pobírám mateřskou, příspěvek na bydlení a příspěvek na dítě, myslím.“

P4: „Teď ne, ale už to taky řeším, na co bych měl nárok, abych mohl normálně fungovat.“

P5: „Ne, nepobírám nic. Mám zdravé ruce, dokážu si vydělat.“

Čtyři respondenti uvádí, že žádné dávky nepobírají, P3 uvádí mateřskou a příspěvek na dítě.

Dluhy

Nedílnou součástí mého dotazování byla i otázka na dluhovou situaci respondentů.

P1: „Spoustu. Nic neplatím, takový to, co platí každý občan a musíte to platit, tak to neplatím. Jízdenky jsem si taky nekupovala a ono to pak rostou ty dluhy. Taky jsem si někdy půjčila a nevrátila to. Kolik to dohromady dělá, nevím, nechtěla jsem ten seznam dluhů ani vidět. Stejně nemám šanci to nikdy zaplatit.“

P2: „Mám asi 700 tisíc. Za neplacení zdravotního a různé pokuty za jízdu bez jízdenky a neplacení telefonu a tak různě. Teď řeším insolventi.“

P3: „Ano, splácím insolventi 2.500,- měsíčně a mám to na 5 let.“

P4: „Mám, chci je začít řešit. Třeba insolvenční že bych měsíčně dával nějaké peníze, s tím mi taky pomůžou v Rubikonu. Hlavně už nechci, ať to dál roste.“

P5: „Jo, dluhy mám. Ale vzniklo to asi před 20 lety, kdy jsem si vzal svoji druhou ženu, a ta už svoje dluhy měla.“

Všech 5 respondentů udává, že dluhy má. Jsou v různých částkách. P1 a P5 dluhy řešit nechtějí. P2 a P4 chtějí řešit své dluhy insolvenční a P3 splácí insolvenční.

Nemoci/ závislosti

Závislosti jsou často spojené s pácháním trestné činnosti, proto se otázka zaměřila i na závislosti, či jiné nemoci.

P1: „No občas mám něco na kůži, co hrozně svědí, nějaká vyrážka nebo co. A ze závislostí jsou to asi drogy a alkohol.“

P2: „Hodně jsem pila, do toho jsem brala drogy, a když to bylo k tomu, tak jsem hrála maty.“

P3: „Aktuálně jsem závislá na zeleném čaji, ale předtím to byl pervitin. Nitrožilně.. Předtím tráva a párkrát nějaký experiment. S pervitinem jsem ale dokázala přestat ze dne na den.“

P4: „Byl jsem na pervitinu, proto jsem taky ihned po propuštění chtěl nastoupit na léčbu. Ted' už nějaký čas neberu.“

P5: „Ne, nic takého.“

P5 neuvádí žádnou závislost. P3 a P4 uvádí závislost na pervitinu. P1 drogy a alkohol. P2 uvádí braní drog a hraní na automatech.

Kontakt s rodinou/přáteli

Další otázkou byla rodina a přátelé a udržení kontaktu i po propuštění.

P1: „Ne, rodiče se za mě styděj. Dceru jsem musela dát pryč, protože jsem se o ní nedokázala postarat.“

P2: „Moc kamarádů nemám, většina těch kamarádů je na drogách a já už nemám zájem je kontaktovat. Mám jednu kamarádku, se kterou se občas vidím, ale nejdůležitější je pro mě rodina.“

P3: „Ano jsem. Jsem za to hrozně ráda, už by jsem nechtěla ztratit kontakt, jako tomu bylo dřív.“

P4: „S rodiči v kontaktu nejsem, jedině se sestrou, ta se mi teď snaží hodně pomáhat. Nechci nikoho moc otravovat, je to všechno moje vina. Širší rodina jako tetky a strejdové, to vůbec, ty jsem dlouho neviděl, jenom ta sestra a její rodina. Má manžela a dvě děti.“

P5: „Mám přítelkyni a 3 děti. Kdo ke mně patřil, mi zůstal. Někoho jsem od té doby nekontaktoval, s někým jsem v kontaktu stejně jako předtím. Přijali mě velice dobře, neměl jsem dojem, že na mě koukají jako na toho, co teď vylezl z výkonu a jsem prašivěj. Mám 3 sestry, se kterými jsem ve styku, s matkou se už asi 25 let nebavím a s otcem jen málo.“

P1 a P4 nejsou v kontaktu s rodiči. P3 má úplný kontakt s rodinou. P2 nemá moc přátel, ale rodina je pro ni velmi důležitá. P5 Má rodinu a děti, v kontaktu je se sestrami. Z rodičů je v kontaktu pouze s matkou.

Kontakt se sociálním pracovníkem/ kurátorem

Dalším bodem je kontakt se sociální pracovnící nebo kurátorkou. Ať už ve výkonu trestu, nebo po propuštění.

P1: „Jo, sociální pracovnice se mi snažila pomoci. Ale nechtěla sem, jak sem říkala, nebudu bydlet někde, kde sou pravidla, práci si taky dokážu najít sama, tak jsem od ní ani nic nepotřebovala.“

P2: „Jo, služby kurátorky jsem ale nevyužila. S pracovnící jsem řešila, kam se po výkonu vrátím, byla to milá paní a ostatním holkám pomáhala s hodně věcmi.“

P3: „S kurátorem jsem v kontaktu nebyla, ale ve věznici, když se člověk choval normálně, tak mu sociální pracovníci, a dokonce i vězeňská služba vyšli vstříc. Sociální pracovnice byla moc hodná a ochotná mi pomoci.“

P4: „Ano, řešili jsme hodně věcí. Třeba tu léčbu, nebo právě Rubikon, na který jsem se mohl obrátit, když jsem pak byl venku. Se sociální kurátorkou jsem byl v kontaktu, i mě ve věznici navštívila.“

P5: „Ano, nevím jak je to v ostatních věznicích, ale tam, kde jsem byl já, tak 3 měsíce před propuštěním si mě zavolala sociální pracovnice, ptala se na práci a jestli se mám kam vrátit. Vše to semnou řešili a ověřovali.“

Všichni respondenti o možnosti kontaktu vědí. P1 ale v kontaktu být nechce. P2, P3 i P4 spolupracovali ve věznici se sociálním pracovníkem. P4 byl v kontaktu se sociální kurátorkou.

Připravenost na propuštění z výkonu trestu

Celková příprava na propuštění, na opuštění zdi věznice a následné začlenění zpět do života.

P1: „*Připravená nevím, těšila jsem se, že nebudu muset nikoho poslouchat a dělat, co někdo chce.*“

P2: „*Na to se nedá nijak připravit, a jelikož to pro mě nebylo poprvé, tak si myslím, že jsem si zvykla. Ale už to nechci nikdy opakovat, je to potom takový divný pocit. Žádný režim, taky mi chybí některý holky, co tam ještě jsou.*“

P3: „*Hrozně jsem se těšila, věřila jsem si, že to zvládnou. Nijak jsem se nepřipravovala.*“

P4: „*Jak se to vezme, chtěl jsem hned na tu léčbu, jenže tam pro mě nebylo místo, takže ten začátek byl pro mě složitý. Připravoval jsem se spíš sám, říkal jsem si, jak bych chtěl žít. Abych hlavně nezačal zase brát, protože to se na to vše pak nabaluje, když beru drogy a už nechci brát. Jsem teď pár měsíců čistý a žije se mi s tou čistou hlavou mnohem líp.*“

P5: „*Nejtěžší pro mě bylo období 3 – 6 měsíců po propuštění. Než si člověk zvykne, že třeba normálně přejde silnici, že musí dávat pozor, že jezdí auta. Platit peníze nebo takové obyčejné věci.*“

Někteří uvádí, že na to se nedá úplně připravit. U většiny respondentů převládá radost z výstupu. P2 uvádí, že to nebylo poprvé, proto to nebylo tak těžké. P5 tvrdí, že 3 – 6 měsíců bylo nejtěžší období.

7.5 Výsledky výzkumného šetření

7.5.1 Výsledky sociálních pracovníků

U sociálních pracovníc jsem zjišťovala, z jakých důvodů se lidé dostanou do výkonu trestu. Všechny tři pracovnice uvádí podobné příčiny, špatné rodinné prostředí, závislosti nebo psychické problémy.

V návaznosti jsem se dotazovala na spojitost s dětstvím, kdy sociální pracovnice uvádí, že spojitost s dětstvím je velmi provázaná s pácháním trestné činnosti.

Také mě zajímalo, zda dochází k navazování spolupráce již ve výkonu trestu a zda je přítomna i případná spolupráce po propuštění.

Další otázku jsem směřovala na specifické potřeby lidí po propuštění, tzn., co od sociálních pracovníků nejvíce potřebují. Všechny tři sociální pracovníce uvádí, že je to potřeba stálého bydlení, práce a vyřízení dávek.

Zajímala jsem se také, jakou pomoc sociální pracovníce nabízí po propuštění, co vše s propuštěnými řeší. U všech pracovníků se opakují stejné odpovědi. Je to pomoc s hledáním bydlení, dluhová problematika, řešení dávek, ale i rodinné vztahy.

Bydlení představuje velký problém ve spojitosti s lidmi propuštěnými z výkonu trestu, podle sociálních pracovníků se nedaří úplně dobře najít pro propuštěné bydlení.

Zjišťovala jsem také, jak velká je z pohledu sociálních pracovníků šance zařadit se zpět do běžného života. Jedna ze tří odpověděla, že je to hodně individuální, dvě ze tří odpovídají, že podle statistik se vrací k trestné činnosti zhruba 70 % lidí a hodně záleží na individuálních podmínkách propuštěného.

Proto jsem se dále doptávala, jaké jsou příčiny recidivy, opět se pracovníce shodují. Drogová závislost, absence normálního prostředí nebo málo podpory při znovuzачlenění.

Poslední otázkou bylo, v čem nejčastěji selhává člověk po propuštění. Dvě ze tří pracovníků odpovídají, že velkou roli hraje návrat k drogám, alkoholu nebo skupině přátel, se kterou dříve trestnou činnost páchali.

7.5.2 Výsledky propuštěných osob z VTOS

Na začátku rozhovoru jsem se respondentů dotazovala na důvod umístění do VT. Zajímala mě příčina, kvůli které páchali trestnou činností. Dva respondenti z pěti uvádí jako důvod drogy, z toho jeden výrobu a druhý prodej. Další dva respondenti uvádí podvody. Jednou se jednalo o finanční podvody a v druhém případě o padělání OP, na které byl následně sjednán úvěr. Jeden z pěti respondentů proměnil podmíněný trest za neplacení alimentů.

V další otázce jsem zjišťovala, zda se měli respondenti po propuštění kam vrátit, zda měli zajištěné bydlení. Dva respondenti z pěti se vraceli zpět k rodině, kde bydleli před nástupem do výkonu trestu. Jeden z pěti respondentů chtěl po výkonu z TS nastoupit na odvykací léčbu, kde ale nebylo volné místo, proto pobýval týden po výstupu tam, kde to zrovna v tu chvíli bylo možné. Dva z pěti respondentů neměli zařízené žádné stálé ubytování. Pomoc hledali u přátel, ale pouze na přechodnou dobu. To znamená, že pouze dva z pěti respondentů měli zajištěné stálé bydlení.

Po otázce na bydlení následoval dotaz na zajištěnou práci. Pouze jeden z pěti respondentů měl příslib zaměstnání. Další tři respondenti mají pouze občasné brigády. Jedna z respondentů má dojem, že ji kvůli záznamu nikde nezaměstnají, a proto ani práci nehledá.

Dalším tématem bylo pobírání sociálních dávek. Čtyři z pěti respondentů nepobírají žádné sociální dávky. Jedna z respondentů uvádí, že dříve pobírala, ale bylo to málo. Ostatní mají finanční pomoc od rodiny nebo pracují. Pouze jedna z pěti respondentů pobírá mateřskou, příspěvek na bydlení a na dítě.

U tématu financí jsem se doptávala na dluhovou minulost. Všech pět respondentů odpovědělo, že dluhy má. Pouze tři z pěti své dluhy řeší. Dva respondenti je řešit nechtějí.

Zjišťovala jsem i závislosti, které mohou být spojeny s pácháním trestné činnosti. Jeden z pěti respondentů uvedl, že žádnou závislost nemá. Čtyři z pěti uvádí, že se závislostí bojovali. Dva uvádí pervitin, jeden drogy v kombinaci s alkoholem a čtvrtý drogy a hraní automatů.

Během výkonu trestu, ale i po propuštění je velmi důležitý kontakt s rodinou. Proto bylo toto téma mou další otázkou. Dva respondenti z pěti nejsou v kontaktu s rodinou (konkrétně s rodiči). Tři z pěti respondentů jsou s rodinou v úzkém kontaktu.

Dále jsem se dotazovala na kontakt se sociálním pracovníkem nebo kurátorem už během výkonu trestu, ale i po propuštění. Všichni respondenti v kontaktu alespoň s jedním z výše uvedených byli. Pouze ale jeden z pěti respondentů zůstal v kontaktu i po propuštění.

Ke konci rozhovoru jsem zjišťovala, jak se respondenti připravovali na propuštění z výkonu trestu a jestli se cítili být připraveni. Pouze jeden z pěti respondentů se připravoval. Z výkonu trestu si za pomoci sociálního kurátora zajišťoval nástup na léčení své závislosti. Čtyři respondenti se nijak nepřipravovali.

8 Diskuze

V závěru bych chtěla porovnat obě skupiny respondentů. Nakonec jsem se snažila porovnat odpovědi obou skupin respondentů, které jsem získala díky polostrukturovaným rozhovorům. Příčiny umístění do výkonu trestu se můžou lišit, potvrzují to jak propuštění, tak i sociální pracovníce. Závislosti hodně ovlivňují páchání trestné činnosti, a proto je velmi potřebné je řešit. Navázání kontaktu během výkonu je prospěšné ve chvíli, kdy člověk ve výkonu o pomoc požádá, sociální pracovníce mají delší dobu na řešení konkrétního problému, například zařídit bydlení. Stejně je to i s dluhovou problematikou a pobíráním dávek, když má propuštěný zájem to řešit, sociální pracovníce rády pomůžou. Z výzkumu vyplývá, že lidé propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody nejsou dostatečně připraveni na život venku. V rámci postpenitenciární perspektivy jsme na tom velmi dobře, i když sociálních pracovníků není moc, větší problém je, že propuštění pomoc odmítají, stydí se nebo věří, že to dokážou bez pomoci.

9 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak jsou propuštění připraveni na propuštění v rámci postpenitenciární perspektivy, zjistit co nejvíce informací o penitenciární a postpenitenciární péči a nahlédnout do myšlenek a pocitů propuštěných na jejich odchod z vězení a následné začlenění se zpět do běžného života.

Z vypracované práce je zřejmé, že je velice individuální, zda si odsouzený nechá pomoci, nebo si chce věci dělat po svém. Někdy mají odsouzení pocit, že vše zvládnou sami, nebo se bojí či stydí říct si o pomoc a řešit své problémy s odborníkem. Můžeme vidět důležitou spojitost mezi subjekty penitenciární a postpenitenciární péče. Nedílnou součástí jsou i sociální kurátoři a další neziskové organizace, se kterými může propuštěný po svém propuštění navázat spolupráci. Důležitou roli v začlenění hraje rodina a nejbližší okruh přátel propuštěného, protože když se má člověk kam vracet, má stabilní rodinu nebo příslibené zaměstnání, je jeho propuštění o něco lehčí a příjemnější než pro člověka, který přerhal rodinné vazby a ke kterému se rodina otočila zády.

Z odpovědí mých respondentů je zjevné, že postpenitenciární péče u nich nehraje důležitou roli a propuštění z výkonu trestu je náročnou životní situací jak pro ně, tak pro jejich nejbližší rodinu. Díky zajištěnému zázemí ve většině případů moji respondenti neměli potřebu po propuštění z výkonu trestu navazovat spolupráci s neziskovými organizacemi nebo sociálním kurátorem. Ve chvíli, kdy chybí rodinné zázemí, obrací se lidé po propuštění právě ve spolupráci se sociálním kurátorem na některou z neziskových organizací podle toho, jaký problém potřebují řešit. Ať už se jedná o vyřešení stálého bydlení, dluhovou problematiku nebo zaměstnání. Spolupráce však funguje dobře pouze ve chvíli, kdy propuštěný chce a má chuť řešit své problémy.

Důležitým bodem je fakt, že zahájení penitenciární péče již ve výkonu trestu přináší kladné ohlasy. Je možné situaci klienta řešit již během výkonu trestu. Když odsouzený ví, že bude mít po propuštění zajištěné bydlení a případně práci, existuje menší riziko, že se ihned po odchodu z výkonu trestu dopustí přestupku, nebo se navrátí k páčání trestné činnosti. Díky této skutečnosti by v budoucnu mohlo dojít ke snížení recidivy, a tím i k vyřešení problému přeplněných věznic, jehož příčinou je počet odsouzených. Jedním z problémů je dostupnost volných bytů či míst k bydlení, proto je velmi důležité řešit tento krok již ve výkonu trestu za pomoci sociálního kurátora nebo některé z neziskových organizací, která se věnuje bydlení.

Závěrem je nutné říci, že je potřeba nepodcenit penitenciární péči odsouzeného, dodržovat programy zacházení a programy na výstupních oddělení, které mají jedince připravit správným směrem na lepší život na svobodě. Přínosem jsou i vzdělávací programy, díky kterým může propuštěný lépe sehnat zaměstnání, tím si vydělat potřebné peníze, a zapojit se tak do běžného života. V rámci postpenitenciární péče je potřeba chtít na sobě pracovat s dalšími pomocnými organizacemi.

10 Seznam použité literatury:

BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. Sociální ochrana: terciální prevence, její možnosti a limity. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolská učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0

GOJOVÁ, Alice. Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory. Ostrava: [Ostravská univerzita], 2007. ISBN 978-80-7368-329-0

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. Kvalita v sociální práci a sociálních službách. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4315-8

MAREŠOVÁ, Alena; BIEDERMANOVÁ, Eva; ROZUM, Jan; TAMCHYNA, Miroslav a ZHŘÍVALOVÁ, Petra. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody - kriminologická analýza*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-157-8.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.). Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. Vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.

OCISKOVÁ, Marie a PRAŠKO, Ján. Stigmatizace a sebestigmatizace u psychických poruch. Psyché (Grada). Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5199-3

RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ Stanislava. Kapitoly z penologie I. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-246-5.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Sociologie (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

ROZUM, Jan, Petr KOTULAN a Jan TOMÁŠEK. Účinnost dohledu u osob podmíněně propuštěných. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci,

2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-073-1.

SOBOTKOVÁ, Veronika. Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4042-3

TOMÁŠEK, Jan, Lucie HÁKOVÁ a Zuzana KOSTELNÍKOVÁ. Probace a její efektivita pohledem pachatelů, veřejnosti a médií. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-183-7.

VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

VEČERKA, Kazimír, Jakub HOLAS a Marie KUNTOVÁ. Úspěšnost preventivní práce: (zamyšlení nad problematikou vyhodnocování preventivních programů). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-86008-95-9

VETEŠKA, Jaroslav a FISCHER, Slavomil. Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0731-5

Online:

AZYLÁKY. *Mapa azylových domů a nocleháren v České republice*. Online. Dostupné z: <https://azylaky.cz>. [cit. 2024-04-02].

BENEŠOV. *Víte, co je postpenitenciární?* Online. KEŠNEROVÁ, DIS., Mgr. Bc. Petra. 2016. Dostupné z: <https://www.benesov-city.cz/vite-co-je-postpenitenciarni-pece/d-40524>. [cit. 2024-03-13].

EPRAVO. *Účel trestu*. Online. VICHÉREK, JUDr. Roman. 2013. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>. [cit. 2024-04-02].

LAXUS. *Adiktologické služby ve vězení*. Online. Dostupné z: <https://www.laxus.cz/adiktologicke-sluzby-ve-vezeni/>. [cit. 2024-04-10].

LAXUS. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://www.laxus.cz/o-nas/>. [cit. 2024-04-10].

MEZINÁRODNÍ VĚZEŇSKÉ SPOLEČENSTVÍ, Z.S. Online. Dostupné z: <https://mvs.cz/>. [cit. 2024-04-18].

MEZINÁRODNÍ VĚZEŇSKÉ SPOLEČENSTVÍ, Z.S. *O Dnu s dítětem*. Online. Dostupné z: <https://mvs.cz/den-s-ditetem/>. [cit. 2024-04-18].

MEZINÁRODNÍ VĚZEŇSKÉ SPOLEČENSTVÍ, Z.S. *Věznova cesta*. Online. Dostupné z: <https://mvs.cz/veznova-cesta/>. [cit. 2024-04-18].

PODANÉ RUCE. *Práce s klienty v konfliktu se zákonem*. Online. Dostupné z: <https://podaneruce.cz/centra-sluzby/prace-s-klienty-v-konfliktu-se-zakonem-olomouc/>. [cit. 2024-03-14].

ROMODROM. *Rodiče dětem, děti rodičům*. Online. Dostupné z: <https://romodrom.cz/cs/co-delame/socialni-sluzby/vezensky-program/rodice-detem-deti-rodicum-2021/>. [cit. 2024-02-21].

ROMODROM. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://romodrom.cz/cs/kdo-jsme/o-nas/>. [cit. 2024-02-21].

RUBIKON CENTRUM, Z.Ú. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/>. [cit. 2024-01-22].

SANANIM. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/o-nas/>. [cit. 2024-01-05].

SANANIM. *Centrum pro osoby v konfliktu se zákonem*. Online. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/>. [cit. 2024-01-05].

SANANIM. *Co nabízíme*. Online. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/co-nabizime/>. [cit. 2024-01-05].

SANANIM. *Pro koho tu jsme*. Online. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/cokuz/pro-koho-tu-jsme/>. [cit. 2024-01-05].

SANANIM. *Terénní programy*. Online. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/teren/>. [cit. 2024-01-05].

ÚŘAD PRÁCE ČR. *Mimořádná okamžitá pomoc*. Online. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc>. [cit. 2024-01-14].

ÚŘAD PRÁCE ČR. *O Úřadu práce České republiky*. Online. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>. [cit. 2024-01-14].

VOLONTÉ. *Kdo jsme ?* Online. Dostupné z: <https://www.volonte.cz/volonte>. [cit. 2024-01-25].

VOLONTÉ. *Spolupráce s věznicemi.* Online. Dostupné z: <https://www.volonte.cz/veznice>. [cit. 2024-01-25].

ZA BRANOU. *Právo odsouzeného rodiče na kontakt s dítětem.* Online. Dostupné z: <https://zabranou.cz/letak-pravo-odsouzeneho-rodice-na-kontakt-s-ditetem/>. [cit. 2024-03-25].

ZA BRANOU. *Sociální rehabilitace.* Online. Dostupné z: <https://zabranou.cz/socialni-rehabilitace/>. [cit. 2024-03-25].

Příloha 1.

Otázky k rozhovorům sociální pracovníce

Jak dlouho pracujete s lidmi propuštěnými z výkonu trestu?

Jak velkou část klientely tvoří muži a jakou ženy?

S kým Vy osobně více pracujete?

Čím je způsobeno že se člověk dostane do výkonu trestu?

Opakují se situace proč se lidé vrací do výkonu trestu a dokážete mi říct proč?

Je rozdíl mezi muži a ženami v důvodech páchaní trestné činnosti?

Může mít jejich trestná činnost nějakou spojitost s jejich minulostí nebo třeba dětstvím?

Jakým způsobem se k Vám lidé dostanou nebo jak Vás mohou najít?

S čím za Vámi člověk po propuštění z výkonu trestu může přijít?

Navazujete spolupráci s lidmi už ve výkonu trestu?

Jaké jsou specifické potřeby lidí po propuštění z výkonu trestu?

Je nějaký problém nebo požadavek který se nedaří naplnit?

Jak dobře se podle Vás naplňuje adiktologická a následná péče?

Máte nějaké zkušenosti s programy odborného zacházení?

Jsou propuštění díky těmto programům opravdu připraveni na propuštění z vězení?

Jak se daří sehnat ubytování pro lidi po výkonu trestu kteří se nevrací k rodinám?

Vnímáte rozdíl mezi lidmi po prvním propuštění z výkonu trestu oproti lidem co jdou z vězení už po několikáté?

Může hrát nějakou roli sociální vyloučení?

Jsou lidé po výkonu trestu stigmatizováni?

Jak velká je šance že se člověk propuštěný z výkonu trestu zařadí zpět do běžného života?

Je nějaký bod nebo problém na kterém člověk propuštěný z výkonu trestu nejčastěji selže?

Příloha 2.

Souhlasíte s nahráváním rozhovoru a použitím. Vašich odpovědí do mé bakalářské práce?

Jak dlouho jste byl ve výkonu trestu a za co to bylo?

Měl jste se po ukončení výkonu trestu kam vrátit?

Jak jste na tom s bydlením teď?

Jak jste na tom zdravotně? Máte nějaké závislosti?

Nějaké dávky pobíráte?

Máte nějakou práci?

Máte nějaké dluhy?

Jaké jsou Vaše vztahy s rodinou?

Byl ve vězení sociální pracovník který Vám třeba pomohl?

Služby sociálního kurátora jste nevyužil? Nebo probační a mediační služby?

Byl jste tedy připraven na to propuštění?

Bylo po propuštění něco, co Vás překvapilo nebo zaskočilo?